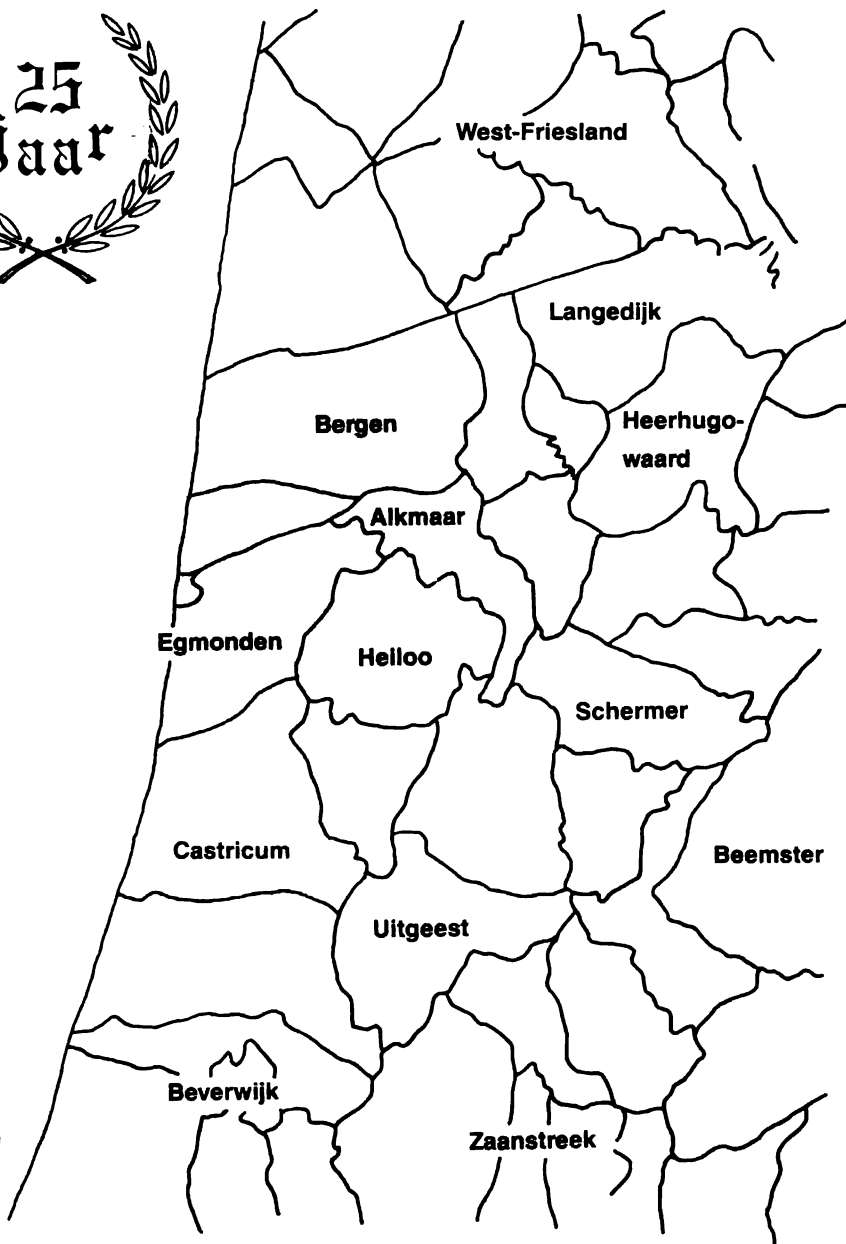

Hollands Noorderkwartier

N
G
W

extra jubileumnummer 4e jrg. 9

1. INHOUDSOPGAVE & COLOFOON
2. STAMBOOM GEPLANT
3. VAN DE REDACTIE
4. LIJST VAN DE DEELNEMENDE VERENIGINGEN AAN DE
MARKT IN DE GROTE KERK OP 12 MEI 1990
5. DE KERK, HET ORGEL EN DE ORGANIST
6. WIERINGEN
7. BIJDRAGE VAN AFD. DEN HELDER
8. BIJDRAGE VAN AFD. ZAA NSTREEK-WATERLAND
9. BIJDRAGE VAN AFD. KOGGENLAND
10. HET GULDEN VLIES
11. KWARTIERSTAAT MOOIJ
12. KASPAR WITTE, BIERBROUWER, HANDELAAR EN WELDOENER
13. WILLEM STOEL, BEDRIJFSARCHIEF
14. EEN GESPREK MET MEVR. ROMBACH
15. INDEX.

Hollands Noorderkwartier is een uitgave van de gelijknamige afdeling van de Nederlandse Genealogische Vereniging.

Redactie: W.J. Hermanus-Schipper; A. de Reus-Vredenburg; A. Stierp-Impink en C.F. van der Veer.
Correspondentieadres: A. de Reus-Vredenburg,
Frieseweg 12, 1823 CD Alkmaar. Tel: 072-12 47 55.

Plaatsing van ingezonden artikelen geschiedt buiten verantwoording van de redactie, die zich het recht voorbehoudt, artikelen zonodig in te korten.

Het bestuur van de N.G.V., Afd. Hollands Noorderkwartier bestaat uit: Voorzitter: J.J. Kaldenbach, Amstelstraat 18, 1823 EV Alkmaar, tel: 072-123029.
Penning-meester: H.Zellerer, Geesterweg 35, 1911 HK Uitgeest, tel: 02513-12756. Bankrekeningnr.: Amrobank Uitgeest, t.n.v. N.G.V. afd. Hollands Noorderkwartier, rekeningnr. 42.47.51.763. (giro bank 8238).
Secretariaat: A.Stierp-Impink, Maatstraat 4, 1829 BK Oudorp, tel: 072-126802. W.J.Hermanus-Schipper, A.Wester, H.Zonneveld-Aupers, A.v.Koersveld-Groeneboom, A.de Reus-Vredenburg.

pendalehofje bij de Don Boscokerk i

25 jaar H.N.K.

EXTRA JUBILEUMNUMMER

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING

Afdeling: "Hollands Noorderkwartier"

Mei 1990

4e jaargang. Nr. 9

VAN DE REDACTIE

Ter gelegenheid van de 2e Genealogische Noordhollanddag heeft de N.G.V. afdeling "Hollands Noorderkwartier", waarvan de leden zich inspannen "Stambomen" uit te zoeken, een Genealogisch-Historische Markt georganiseerd. Deze markt wordt gehouden in de Grote of St.Laurenskerk in Alkmaar op 12 mei 1990 van 10.00 tot 16.00 uur.

Naast de verschillende afdelingen van de N.G.V. uit de rest van Noord-Holland hebben ook historische en aanverwante verenigingen, musea, archieven, oudheidkundige werkgroepen en individueel geïnteresseerden aan onze oproep gehoor gegeven. Hun namen vindt u elders in dit boekje. Zij geven aan degenen, die hun voorvaderen in Noord-Holland hebben gevonden, een beeld van hun leven en werken.

Tijdens deze "MARKT" wordt er aandacht geschonken aan het feit dat "HOLLANDS NOORDERKWARTIER" het 25-jarig jubileum viert. Deze viering gaat gepaard met de aanbieder van een boek, samengesteld door enige leden van de afdeling. Het boek behandelt de afscheiding van de Zuidelijke Nederlanden van "Het Verenigd Koninkrijk" en bevat een enorme namenlijst van schutters, woonachtig in Noord-Holland, die in 1830-1831 gehoor gaven aan de oproep van koning Willem I om "orde en rust" in de Nederlanden te herstellen.

Ook is men ter ere van het jubileum begonnen met een serie kwartierstatenboeken. De leden van de afdeling hebben zich ingespannen om hun kwartierstaten klaar te maken. Ze hebben de werkgroep, die zich met de vorming van een boek zou bezighouden, bedolven onder hun inzendingen. Het eerste boek, waarin vooral Noordhollandse families zijn uitgewerkt is inmiddels gereed en wordt op de markt te koop aangeboden.

De redactie van "Hollands Noorderkwartier" heeft dit extra jubileumnummer uitgebracht, waaraan de afdelingen "Den Helder", "Koggenland" en "Zaanstreek-Waterland" hun medewerking hebben verleend. Zo ook de historische vereniging "Wieringen" die, als één van de ruim zestig aanwezige Noordhollandse verenigingen, een stand bemant op deze markt.

Omdat de Grote Kerk en restaurant Het Gulden Vlies ons bij het jubileum gastvrijheid verlenen schenken wij aandacht aan deze gebouwen alsmede aan de familie Mooij die het Gulden Vlies zolang exploiteerde. Van deze familie is een kwartierstaatje uitgewerkt. In dit nummer verder een gesprek met mevrouw Rombach en enige wetenswaardigheden over twee Alkmaarse ondernemers.

Wij wensen u veel leesplezier!

+++

BIJ HET ZILVEREN JUBILEUM VAN DE
AFDELING HOLLANDS NOORDERKWARTIER
1990

De aankondiging in Gens Nostra van 1965 was kort maar krachtig:

AFDELING „HOLLANDS NOORDERKWARTIER“

Na overleg met de afdelingen Amsterdam en Kennemerland is op 26 april jongstleden te Alkmaar definitief opgericht de afdeling „Hollands Noorderkwartier“, waarbij de leden van onze vereniging aangesloten kunnen zijn, die wonen in Noord Holland ten noorden van de lijn Beverwijk—Zaandam—Purmerend.

Tot bestuursleden van de nieuwe afdeling werden gekozen: H. J. Schoonderwoerd, Chopinstraat 6, Castricum, voorzitter; Mr. J. Rombach, Brouwerstraat 12, Alkmaar, secretaris; J. F. van Amstel, Hoeverweg 57, Alkmaar, penningmeester; H. Kollis, Renbaanlaan 4, Bergen, lid.

Wij wensen de nieuwe afdeling, die ongetwijfeld zal bijdragen tot grotere bloei van de Nederlandse Genealogische Vereniging, veel succes.

Van deze eerste bestuursleden zijn de heren H. J. Schoonderwoerd en H. Kollis nog in de omgeving woonachtig. Daarom was het voor de redactie mogelijk om met deze beide heren een praatje over die tijd te maken. Zij vertelden ons dat de oprichting tegelijkertijd een afsplitsing was. De rest van Noord-Holland was toen ingedeeld bij de afdelingen "Amsterdam" en "Kennemerland".

De oprichtingsvergadering, werd geleid door de heer Van der Steur in de Harmonie in Alkmaar. Op zaterdag 27 maart 1965 werd daar tijdens een bijeenkomst van de afdeling "Kennemerland" voor de nieuwe afdeling een voorlopig bestuur gevormd.

Dit voorlopig bestuur schreef allereerst een ledenvergadering uit. De agenda van die eerste vergadering is nog bewaard gebleven en vertoont bij punt 5: "Vaststelling van de naam van de afdeling". Voorgesteld werd: "Hollands Noorderkwartier", de naam die wij nu, na 25 jaar nog steeds voeren.

Zoals we nog steeds doen, ging er toen ook een presentielijst rond. Zodoende weten we dat er 22 personen op die vergadering aanwezig waren. Met algemene stemmen werd het voorlopig bestuur tot definitief bestuur gekozen. De heer Konijn uit Heiloo werd als vijfde lid aan het bestuur toegevoegd. In deze eerste vergadering werden de afgevaardigden voor het hoofdbestuur aangewezen en de naam van de afdeling aangenomen. De eerste spreekbeurt werd na de pauze gehouden door de eigen voorzitter, de heer J.H.Schoonderwoerd, met een causerie over wat de leden van de kersverse afdeling in de toekomst konden verwachten.

Uit dit "Hollands Noorderkwartier" ontsproot een jaar later de afdeling "Den Helder". Ook "Koggenland" is van ons afgescheiden en heeft vorig jaar het eerste lustrum gevierd. De laatste loot van "Hollands Noorderkwartier" is de afdeling "Zaanstreek-Waterland".

In de tijd van onze oprichting was het alleen mogelijk om lid te worden op voordracht van één van de leden, ballotage was toen nog in veel verenigingen gebruikelijk.

Dat is nu heel anders. Tegenwoordig kan het wel gebeuren dat tijdens een afdelingsvergadering zes tot zeven mensen zich spontaan aanmelden.

De animo voor bepaalde lezingen is zelfs zo groot dat de grote zaal in de Hoornse Vaart af en toe tot de laatste stoel bezet is. De interesse voor geschiedenis en de toegenomen vrije tijd voor een deel van onze bevolking hebben onze afdeling goed gedaan. Door de grote inzet van vele afdelingsleden is het dan ook mogelijk geworden dit feest op deze wijze te vieren.

Marktnieuws

Alfabetische lijst van medewerkende verenigingen, musea, stichtingen en anderen, die op 12 mei zijn vertegenwoordigd op de Genealogische-Historische Markt in de Grote of St.Laurenskerk te Alkmaar, ter gelegenheid van de 2e Genealogische Noordhollanddag georganiseerd door de zilveren jubilaris afd. Hollands Noorderkwartier, de afdeling Den Helder, Koggeland en Zaanstreek-Waterland van de Nederlandse Genealogische Vereniging.

Bergen, prentbriefkaarten, de heer Mooy
 Bergen, museum "Sterkenhuis"
Bidprentjescollectie, Adrie Smit
Biermuseum, de heer Mink
 Broekerveiling, Het Westfrieze kostuum, Mevr.
 Wagenaar
 Centraal Bureau voor genealogie, de hr.N.Plomp
Computerdienst N.G.V., mevr. Ham-Coltof
 Demonstratie kraaltjesbreien, Mevr. Lenstra
 Demonstratie kantklossen, mevr. Kaldenbach
 Demonstratie Calligrafie, de hr.J.Hoek
 Demonstratie Glazenier, Theo van Zaten
 Demonstratie schilderen wapenporcelein,
 mevr.Stachouwer
 Demonstratie Glasgraveerwerk, Mevr. Blankendaal-
 Bommer
 Demonstratie kraaltjes klossen, mevr.Kaldenbach
Duitsland, Westdeutsche Gesellschaft für Familien-
 kunde, L.W.A.Berenbroek
Gemeentearchief Alkmaar
 Genealogie, Indische Genealogische Vereniging
 de hr.Hermanus
 Genealogie Vermast, mevr. Homberg
 Genealogie N.G.V. afd. Amsterdam
 Genealogie N.G.V. afd. Hollands Noorderkwartier
 Genealogie N.G.V. afd. Zaanstreek-Waterland
 Genealogie N.G.V. afd. Kennemerland
 Genealogie N.G.V. afd. "Koggenland"
 Genealogie N.G.V afd. Den Helder
 Genealogie Douma en veel Frieze genealogische

- informatie, Mevr. Douma
 Genealogie Koning, de hr. C.R.A.Koning
 Genealogie Impink, Mevr. Stierp
 Genealogie pater, Mevr. Stierp
 Genealogie "Stroeten uit Noord-Holland" de heer
 Stroet
 Genealogie, Informatie Dienst Informatie en
Promotie D.I.P. van de Nederlandse Genealogische
 Vereniging
 Heerhugowaard, Poldermuseum, mevr. Beers-Visser
 Historisch Genootschap Leegwater, de Hr. Dincla
 Historisch Limmen, de hr. P.v.d.Steen
 Historische Kring Heemskerk, de hr. C. van Wijk
 Historische Vereniging Langedijk, hr. C. Oudendijk
 Historische Vereniging "De Zijpe", de hr. P. Mors
 Historische Vereniging Andijk, de hr. C.C. de Jong
 Historische Vereniging Westfriesland, hr. K. Nobel
 Historische Vereniging "Wieringen", de hr. Fijnheer
Horecagroep, mevr. Zonneveld - Aupers
Huismerken, wintermuseum, hr. J.G. Voorn
Informatie voor beginners diäserie, de hr. L. Olijve
Jubileumboekje, extra dik afdelingsnummer van
 Hollands Noorderkwartier, in samenwerking met
 Koggenland, Zaanstreek-Waterland en Den Helder en
 Wieringen
Kaasmuseum, Alkmaar
Knipselkunst met papier, mevr. Faber
Knipsels, de hr. Groeneveld
Molenvereniging Alkmaar
Kwartierstaten, het nieuwe kwartierstatenboek van
 Hollands Noorderkwartier
Muntverzameling, Algemene Bank Nederland
 Oudheidkundige Commissie "Ilpendam", H.P. Moelker
 Oudheidkundige Vereniging Graft-De Rijk, hr. C. Booy
 Preekstoel, microfoon voor mededelingen
Prentbriefkaarten, de hr. C.J. Witmond
Rode Kruis, jeugdafdeling Alkmaar
Schagen, mevr. N. Dekker-Loer
Schermer, de hr. Barendregt
Schutterij, presentatie van het boek "De Noordhol-

landse Schutters in de "Belze" opstand van 1830"
Stedelijk Museum, Alkmaar
Stichting museum van Egmond, de heer Lute
Stichting Witte
Tiendaagse Veldtocht, zie Schutterij
Vereniging "Oud Uitgeest", de hr. A.Groen
Vereniging "Oud Alkmaar", de hr.M.J.Meyering
Vitrine met sabel, afkomstig van luitenant J.L.Kikkert. Uit het dagboek van de schutter-luitenant dat verschenen is in het boek: De Noordhollandse Schutters in de "Belze" opstand van 1830. De sabel is in bruikleen gegeven door Mevr. Kikkert
Wapenkunde en Genealogie, de hr.Meun
Werkgroep "Oud Castricum", de hr. N.A.Kaan
Westfriesse families, de hr. Joosten
Westfriesland Oud en Nieuw, de heer K.Nobel
Zouaven van Noord-Holland, de heer G.B.Zwanenburg.

HET ORGEL EN DE ORGANIST

en schoon verheft zich de Grootere kerk", zegt Terwen halverwege de voorure toeristische gids "Het Koninkrijk en".

er grootsten en fraaisten van Noord-Nederland gaat hij verder.

en had u dat gevoel ook wel toen u de kerk naderde. Binnengekomen gaat u naar de vele tafels en kramen va

U vindt dit gedicht in de zuidelijke arm van het kruis van de kerk, en het vat vele eeuwen kerkgeschiedenis als volgt samen:

+

600	Omtrent geleden duysent Jaer, Werdt hier gestelt Kerck en Autaer. Den Heydenschen Afgoden, Niet wel drie hondert Jaer daer naer: (soo d'oude memorien sijn waer)
Omtrent 860	Sijn die we'er uytgeroden. Doen 't licht van Christi offerhand Glinsterde door heel Kermerlandt: Stichtmen een Kerck ter eeren
901	Van Sinte Laurens, d'welck naderhandt
1132	Dick van de West-Vriesen is verbrandt:
1328	d'Oorloch kan 't al om keeren.
1382	Maer doen d'yver kreegh meerder kracht, Werdt daer neffens niet goedt aendacht Eene Kerck in reverency, Van Sinte Matthys gestelt, sulcx placht Te sijn onser Voor-Oud'ren pracht, Het werck waerdeert d'intency.
1468	Daer na, den Tooren (seer vermaert)
den 29 October	Van Sinte Laurens, stort neder ter Aerd 't Welck oorsaeck gaf te vellen
1470	Beid' d'oude Kercken, tot op der Aerd:
of	En in haer plaets (als werdt verklaert)
1475	Dit heerlyck werck te stellen.

+

Brand, ineenstorting, plundering, beeldenstorm, rellen, soldaten en paarden hebben de kerk geteisterd.

Maar ook erediensten, vorstelijke bezoeken en feestelijke bijeenkomsten hebben er plaats gevonden.

Enkele voorbeelden: In 1970 hield de N.G.V. een

Genealogische dag in Alkmaar; het ochtendprogramma vond plaats in de Groote Kerk.

In 1932 gaf Dr. Albert Schweitzer in de kerk een orgelconcert.

In 1987 werd het orgel, na een restauratieperiode van 5 jaar, door prins Claus weer in gebruik genomen.

Over de opdrachten tot verbouw, restauratie en vervaardiging van het kerkgebouw en van de inboedel zijn veel documenten bewaard gebleven. De heer C.W. Bruinvis heeft veel van deze gegevens samengebracht in het artikel "De bouw en de versieringen der St. Laurens of Groote Kerk" (G.A. Alkmaar).

De kerk heeft twee orgels. Het kleine orgel daterend uit 1511, is het oudst bespeelbare orgel van Nederland. Maar' als u de aandacht op 12 mei voor het modern computergeweld even af kunt wenden en u de blik naar boven richt, dan ziet u het beroemde Schnitger-orgel. Jacob van Kampen ontwierp de vorm en Cæsar van Everdingen schilderde de fraaie voorstelling van "De triomf van koning Saul".

Vanaf 1645 was er al een groot orgel in de kerk, maar in 1723 werd op initiatief van de toenmalige organist Havingha het orgel door de firma Caspar Schnitger verbeterd.

Het orgel heeft 4000 pijpen en 60 registers en is beroemd om zijn fraaie klank.

Nu komen van heinde en ver befaamde organisten grammofoon- en c.d.-opnames maken. Maar welke organisten mochten er vroeger op het orgel spelen? We noemen er een paar, voorkomend in het stadsarchief en in het archief van de Kerkvoogdij:

Gerardus Havinga, hij was organist in de periode van 1732-1757 (X Engeltj van Dijk 23.1.1742).

Adrianus Winkel, in de periode van 1757-1767.

F.G. Michelet, in de periode van 1767-1777.

Michael Kornlijn, in de periode van 1777-1807.

Cornelis Berghuis, vanaf 1807, hij was afkomstig uit Apeldoorn, + 1816, 54 jr. (X Catharina van Groningen, hij woonde aan de Mient en had 6

Kinderen, Jacoba, Gesina, Anna, Hendrik, Dirk en Berend).

Johannes Wilhelmus Kranch, vanaf 1817, + 24.9.1836.

(kwam 6.9.1817 uit Vollenhove, X Wilhelmina Evelina Robbè, *Steenwijk. Zij vertrekt 1838 naar Lent.

J.M.A.Ezerman, vanaf 3.3.1837, komend van de Zaan.

Tot slot noemen we **J.M.Otto**, organist vanaf 16.12.1899. Van hem en van een aantal andere organisten is nog een instructieformulier bewaard gebleven. Iedere organist moest bij zijn aanstelling zo'n instructie ondertekenen. In artikelen staat beschreven wat de organist moest doen en laten. Zo luidt één artikel: "Rookten of het gebruik van sterke drank op het orgel is ten strengste verboden".

Dank zij dit zorgvuldig beheer door de eeuwen heen kunnen wij vandaag nog genieten van dit prachtige orgel en het majestueuze kerkgebouw.

BIJDRAGE HISTORISCHE VERENIGING WIERINGEN

DE WIERINGERS, HUN DIJKEN EN HUN WIER Wieringer geschiedenis in Vogelvlucht

- 1284 -Die van Wieringen in West-Friesland, zo blijkt uit een verklaring van 12 juni 1284 van de abten van Stavoren en Ludekerke hebben zich aan graaf Floris V onderworpen en beloofd zich aan het Kennemerrecht te zullen houden.
- 1330 -Graaf Willem III komt op 28 oktober met de Wieringers overeen, dat op hun kosten de heer Jan van Polanen en de heer Hendrik Dirkszoon met de rentmeester van Kennemerland en de baljuw van Medemblik de gesteldheid van de dijken zullen opnemen.
- 1352 -De Wieringers hebben zich tot graaf Willem V gewend met als resultaat, dat zij hun land mogen opmeten om hun dijk te stoelen.
- 1478 -Er worden 6 heemraden aangesteld: 2 uit Hippolytushoef, 2 uit Oosterland, 1 uit Stroe en 1 uit Westerland. zij moeten voortaan de dijk keuren en schouwen.
- 1547 -Keizer Karel V vaardigt 9 december een placaat uit, waarbij het verboden wordt op de wierwaarden nog wier te maaien. Er groeit n.l. te weinig wier. Wat er nog is, is hard nodig om de dijken in West-Friesland te onderhouden.
- 1699 -Op 30 januari wordt opnieuw een placaat uitgevaardigd om rondom Wieringen geen wier te maaien. Er groeit zo weinig wier omdat er teveel schepen zeilen en omdat er te veel met de elger ⁽¹⁾ gevist wordt, waardoor het wier beschadigd.
- 1718 -De Staten van Holland geven 20 juli voor dijkonderhoud aan Wieringen f. 4000,- uit de verponding en nog eens f. 2000,- uit de gemene middelen.

---

¹Speer om aal mee te vangen

- 1775-1776 -Het eiland wordt door stormen en hoge vloedén deerlijk gehavend.
- 1790 -De kosten van dijkonderhoud blijven vanaf deze tijd grotendeels voor rekening van de staat.
- 1846 -Polder Waard Nieuwland opnieuw bedijkt.

Vanaf deze tijd gaat het beter met het onderhoud van de dijken. Er wordt meer zeewier gebruikt voor het herstel, maar het zeegras krijgt ook andere bestemmingen, o.a. voor het vullen van matrassen en ook als verpakkingsmateriaal. Door deze ontwikkeling werd het oogsten van zeegras jarenlang (van 1868 tot ca.1932) heel belangrijk voor de bevolking van Wieringen.

Op 28 september 1867 worden de wierwaarden in drie percelen verdeeld en verpacht voor de duur van 3 jaar, ingaande 1 januari 1868. De eerste pachters zijn voor perceel I: **Gerrit Vlaming, Biem Vlaming en Gerrit Vlaming jr.**, allen van Texel en **Willem Heijblok** van Wieringen. De pachtsom 2200,- per jaar. Voor perceel II: **Meijert Grootes** uit Westzaan, pachtsom f. 6011,-, en perceel III: **Jacob Schottée de Vries** uit Hoorn, pachtsom f.6001,- p.jaar.

Op 31 augustus 1891 vraagt de gemeente Wieringen aan de Minister van Financiën om de pachtopbrengst van de wiersvelden te mogen houden om de toenemende armoede het hoofd te kunnen bieden.

Er volgt op 1 juni 1900 een pachtcontract tussen de Staat der Nederlanden en de gemeente Wieringen over de Rijkswierwaarden in de Zuiderzee, voor de tijd van drie jaar voor een pachtsom van f.12217,- p.jr. Op 7 juni 1933 laat de gemeente Wieringen, als exploitant van de wierwaarden, aan de handelaren in gemaaid zeegras weten dat er weinig hoop bestaat op het oogsten van een noemenswaardige hoeveelheid zeegras. Een schimmelziekte in het zeegras en de bouw van de afsluitdijk waren medeveroorzakers van de verdwijning van het wier.

BIJDRAGE VAN DE AFDELING: "DEN HELDER"

door N.J. Zijp, Marsdiepstr. 512, 1784 AZ Den Helder.

In het rijksarchief Haarlem bevindt zich het notulenboek van "De Heren Commissarissen tot de Pilotagie".

In dit boek staan allerlei zaken van deze heren genotuleerd, zoals betonningen, vaargeulen, tarieven en loodsdiensten vanuit de Noordzee, door het Marsdiep en Vlie v.v. Ook geschillen en straffen werden hierin vermeld.

De loodsen waren in hun dienst en de candidaat-zeeloodsen, natuurlijk al ervaren zeelui, moesten loodsexamen afleggen voor de commissie.

Dat de meeste loodsen uit de kop van Noord-Holland en de Waddeneilanden kwamen, spreekt voor zich zelf. Enkele aantallen loodsexamens zijn: Texel 620, Den Helder/Huisduinen 368, Vlieland 170, Terschelling 170, Petten 163 en overige plaatsen 86 loodsen. Opvallend is dat er toen geen enkele loods uit Callantsoog kwam. Naar de reden kunnen we alleen maar raden.

De zeeloodsen mochten niet te lang afwezig zijn, ze konden geen lange zeereizen maken, b.v. naar de Oost of naar de West. Meedoen aan de walvisvaart kon qua tijd nog wel (van maart tot augustus). Vandaar dat er veel namen van walvisvaarders op de lijsten voorkomen.

De genealogische werkgroep "Den Helder" heeft destijds een bewerkte lijst samengesteld van de 368 Helderse/Huisduiner loodsen met zomogelijk namen van ouders en echtgenoten.

Hieronder volgt een opsomming van de loodsen uit de overige plaatsen. Ongetwijfeld verbleven ze al geruime tijd in de buurt om hun examen af te kunnen leggen. Verdere gegevens, voor zover we die weten, zijn er tussen haakjes bijvermeld. Voor de verschillende geloven zijn afkortingen gebruikt, zoals R.K. voor rooms katholiek, G. voor gereformeerd, L. voor luthers, M. voor mennonist en N.H. voor nederduits

hervormd.

De volgorde is:

naam, examenjaar, leeftijd, religie en plaats

Feije **CORNELISZ**, 19-8-1744, 36, M. Ameland.
 Jan Sijmonsz **KNOL**, 22-6-1732, 32, Ameland.
 Claas Pietersz **BUIJS**, 6-8-1759, 38, G. Amsterdam.
 Cornelis Teunisz **QUAK**, 15-7-1765, 46, G. Amsterdam.
 Jan **QUANT**, 17-10-1758, 36 R.K. Amsterdam.
 Jan Pietersz **BUIJS**, 6-10-1750, 34, G. Amsterdam.
 Maarten Jansz **RATEL**, 13-13-1711 25, Amsterdam.
 Michiel Jansz **GIELEMAN**, 22-5-1739, 42, G. Amsterdam.
 Pieter Reijersz **ZEIJLEMAKER**, 27-6-1731, 32, idem.
 Tjerk **JANSZ**, 6-6-1764 G Amsterdam.
 Pieter Jacobsz **BAKKER**, 29-10-1787, R.K. Beverwijk.
 Jacob Klaasz **BOER**, 2-6-1752, 28, G. Blokzijl.
 Jan Cornelisz **BAKKER**, 28-9-1728, 25, Blokzijl
 Focke **GEERTSZ**, 28-7-1778, 38, G. Borkum.
 Jan **JANSZ**, 23-5-1786, 48, G. Borkum.
 Willem Ernst **HEIJBOOM**, 15-5-1794, 37, G. Borkum.
 Jan **MOOIJ**, 25-10-1774, 31, G. Durgerdam.
 Jan Cornelisz **OFSLAGER** 21-8-1744, 28, G. Egmond a.Z.
 Jan Leendertsz, 19-6-1716, 29, Egmond a.Z.
 Reijer **BARENSZ**, 15-5-1794, 42, G. Elburg.
 Jacob **HARMENSZ**, 27-6-1731, 34, Embden.
 Jan **FREDERIKSZ**, 17-8-1745, 30, L. Embden.
 Hans **CLAASZ**, 4-8-1759, 38, G. Jutland.
 Teunis **ANDRIESZ**, 22.6.1755, 40, L. Jutland.
 Dirk Jansz **GRAM**, 14-8-1733, 45, G. Groningen.
 Pieter Jansz, 17-9-1748, 26, G. Groningen.
 Rijkert **CLASEN**, 15-7-1767, 29, G. Hardewijk.
 Mozes Hendriksz **MINNES**, 14-6-1726, 27, Harlingen.
 Jan **BRUNTING**, 9-7-1758, 37, G. Hoogeveen.
 Gerrit **DRIES**, 9-7-1758, 41, G. Kampereiland.
 Jan **COERTSZ**, 5-8-1753, 31, G. Kolderveen.
 Cornelis Dirksz **FIEREL** 18-10-1718, 39, Koningsbergen.
 Stoffel Stoffelsz **KLEIJN**, 11-6-1726, 33, idem.
 Tjeerd **JANSZ**, 22-5-1739, 25, G. Koningsbergen.
 Christiaan **JACOBSZ**, 20-5-1722, 36, Kopenhagen.
 Antje **LAARS**, 10-7-1742, 25, G. Leeuwarden.

Gerbrand **JELTJESZ**, 27-6-1731, 40, Makkum.
 Cornelis J. van **KEEREN**, 14.7.1761, 26, RK. Medemblik. (~Medemblik 26-4-1735 zv. Jan Claasz en Tettje Schellinger, X Texel 17.11.1761 Martje Willems Ran)
 Jan **HEEDING**, 10-8-1746, 38, G. Nijstad Geuns, Friesl.
 Cornelis Leendertsz **BOON**, 9-8-1741, 25, G. Oostende.
 Dirk Jacobsz **FOLTJES**, 9-8-1741, 51, G. Oostende.
 Jaye Gerritsz **SWERVER**, 18-5-1722, 38, Oosterzee.
 Tijds Jansz **WIGMAN**, 11-10-1747, 35, L. O.Friesl.
 Cornelis Will. **BREROE**, 11-10-1747, 34, RK.Oostwettige.
 Marcus **SCHULT**, 8-6-1724, 30, Pargo, Pommeren.
 Jan **TIETSE**, 30-6-1779, 54, G. Pesens.
 Nutte **TJEERDSZ**, 30-6-1779, 37, G. Pesens.
 Willem **TJALLINGS** 17-8-1745, 32, G. Popeniers, Friesl.
 Leendert Christoffel **KELDERMANS**, 20-6-1755, 29, G
 Preetz, Holstein.
 Arend **HENDRIKSZ**, 29-6-1731, 29, Sappemeer.
 Claas **STEVENS**, 30-6-1779, 38, G. Schiermonnikoog.
 Jan Andriesz **MUIJS**, 7-6-1725, 27, Schiermonnikoog.
 Jeldert **TEUNISZ**, 8-8-1741, 36, Schiermonnikoog.
 Pieter **STEVENSZ**, 30-6-1779, 41, G. Schiermonnikoog.
 Pieter **HOLTSMA**, 10-8-1773, 33, L. Staden.
 Otto **AALDEERSZ**, 5-6-1744, 33, M. Stavoren.
 Suurt **PETERSZ**, 3-8-1774, 26, G. Stavoren.
 Folke **CLAASZ**, 17-8-1748, 28, G. Stiens.
 Jacob **ALBERTSZ**, 15-7-1767, 26, G. Urk.
 Pieter **JEREMIASSE**, 18-7-1780, 33, G. Urum.
 Hendrik **DIRKSZ**, 15-7-1768, 45, L. Vegesak (a.d.Weser)
 Jan **CLAASZ**, 18-5-1789, 26, G. Vierhuizen.
 Willem **JUURTSZ**, 13-8-1783, 35, G. Vierhuizen.
 Albert Jansz **WAGENAAR**, 2-5-1787, 32, R.K. Wieringen.
 (*~R.K. Wieringen 25-11-1755 zv. Jan Wagenaar en Maria Herksen).
 Dirk **DRIESEN**, 18-8-1730, 31, Wieringen.
 (*~ G.Hippolytushoef 16-12-1699 zv. Dries Gerritsz en Geertruij Barents).
 Jan Pietersz **PAKE**, 1-7-1713, 30, Wieringen.
 (*~R.K. Wieringen 8-2-1683 zv. Pieter Jansz en Anna Maartens, tr. Texel 24-9-1706 Maartje Frans).

Sijmen Pietersz **BOUWEN**, 18-10-1718, 30, (*~R.K.Wi-
 eringen 14-2-1689, zv.Pieter Sijmensch Soors en Maria
 Wierse, tr. Wieringen 15-6-1720 Trijn Jacobs).
 Theunis J. van der **STAR**, 30-10-1725, 28, Waddingsveen.
 Jan Andries **LEMMERHERTS**, 12-5-1794, 31, L.Walterhuysen.
 Pieter **HELENIUS**, 4-11-1750, 25, G. Warfhuysen.
 Hendrik **HILLEBRANTSZ**, 20-6-1755, 29, G. Wehe Gr.
 Douwe **WILLEMSZ**, 30-6-1779, 40, G. Wierum.
 Hendrik Jansz **SWART**, 9-6-1728, 35, Zoutkamp.
 Albert **SCHRA**, 18-5-1789, 27, G. Zwartsluis.
 Herman Albertsz **BAKKER**, 12-8-1729, 25, Zwartsluis.
 Lambert **BARTLESZ**, 9-7-1715, 31, Zwartsluis.
 Willem Willemsz **WOUTERS**, 12-6-1724, 33, Zwartsluis.
 Hendrik **ARENTSZ**, 14-6-1726, 31, Zwolle.
 Albert Adriaansz **FRANK**, 18-10-1718, 31, Zijpe.
 Jacob Cornelisz **GEUS**, 26-6-1714, 28, Zijpe.
 Jan Cornelisz **HARKENS**, 3-11-1751, 33, R.K., Zijpe.
 Thomas **SMIT**, 25-9-1731, 27,, Zijpe.
 Albert Jacobsz **VISSER**, 7-7-1711, 31.
 Dirk **ADRIAANSZ**, 21-8-1744, 28, G.
 Klaas Stevensz **KORT**, 7-7-1711, 25.
 Jan Hendriksz **WEENEN**, 7-7-1711, 43

BIJDRAGE VAN AFDELING ZAA NSTREEK-WATERLAND

bij elkaar gezocht door J.H.Rijswijk. 1e deel.

De Doop-Trouw- en begraafboeken (D.T.B.) kennen we allen als bron van gegevens voor genealogisch onderzoek. Wat meer onbekende bronnen zijn b.v. de resolutieboeken die soms aantonen dat een ogenschijnlijk vastgelopen onderzoek elders dient te worden voortgezet. Ook kerkelijke registers zijn van die bronnen die naar elders kunnen verwijzen. In het streekarchief Waterland is als los stuk aangetroffen, in het archief van de kerk van Oosthuizen, de volgende brief van omstreeks 1804 van lieden uit Hobrede:

Aan de eerwaarde Kerkeraad van Oosthuizen

De ondergetekende alle ledematen te Hobrede, door ondervinding het bezwaarlijke en somtijds ondoenlijke Kennende om in februarij het heilig avondmaal te Oosthuizen te vieren, waarin altoos bejaarde en vrouwen veelal, hoe genegen ook anders, verhinderd worden hebben onze leeraar, die nu bijna twintig jaren lang het sacrament des doops tot gemak onzer gemeenten bediende, ook verzogt dit maal het sacrament des avondmaals onder ons uit te deelen, wanneer wij alle daar van een gewenscht gebruik kunnen maken daar het gebeurlijk is dat niemand onzer te Oosthuizen zoude kunnen komen; niet dat wij hier door willen gehouden worden aan het herdelijk opzigt of overoud gebruik ons te willen onttrekken, daar wij verklaren, de volgende bedieningen des avondmaals in het zomerseizoen invallende met alle bereidwilligheid des harten te Oosthuizen te zullen bijwoonen. Wij oordeellen evenwel onze pligt te zijn uherns vergadering hier van kennis te moeten geven, gelijk wij met alle behoorlijk respect bij dezen doen.

Deze brief was ondertekend door de volgende personen:

Simon Tuijn	Niesje de Wit
Trijntje Plas	Pieter Vreugd
Gerrit Hajer	Neeltje Appel
Maartje Bading	Alida Schardam
Derck Duugd	E.Voerman
Jan de Vries	Cornelis Dunnebier
Jan Kruithoff	Trijntje Klooster
Aagje Corn.Coster	Willem Pijper
Geertje pieters de	Jacob Dunnebier
Graaf	Dirk Dunnebier
Almer Middelbeek	Wapje Mel
Joris Ott	Grietje Kuin
Grietje Binnewijzen	Aafje Koster
Minkje Oudhuis	
Teunis Pieters Duijm	

X dit is het merk van Ijsbrand Kuin

X dit is het merk van Klaas Water ook uitnaam van zijn vrouw.

Op het eerste gezicht is hier niets aan de hand; in die tijd waren de wegen, zeker in de winter als het donker was, onbegaanbaar en kerkelijk en gerechtelijk behoorde Hobrede tot Oosthuizen. Anders wordt het als wij bedenken dat Hobrede een eigen kerk had waar diensten werden gehouden, waar men een eigen schoolmeester had, terwijl de diaconie van Hobrede een eigen kas bezat. Verwacht mag worden dat iedereen de grote gebeurtenissen in het leven binnen de eigen kerkmuren wilde doen plaatshebben.

Op het platteland echter blijken velen zich naar de dichtsbijzijnde kerk te hebben begeven, zodat b.v. vele Beemsterlingen in de kerk te Middenbeemster als lidmaat staan ingeschreven. Hun doopgegevens kunnen echter in één der aangrenzende plaatsen worden aangetroffen. Dit ondanks het feit dat zoiets in strijd was met de kerkelijke regels.

Een andere reden voor het doodlopen van een spoor kan veroorzaakt worden door de wijziging van de

grenzen van een gemeente zoals blijkt uit de 18e eeuwse "Extracten" uit de kerkelijke boeken van Oosthuizen, waaruit blijkt dat Oosthuizen gecombineerd is geweest met Hobrede, Etersheim en Schardam en weer afgescheiden en opnieuw gecombineerd, nu met Warder en Hobrede.

Een akte uit 1796 meldt dat de prediker wordt betaald uit "lands kas". Maar de koster uit de "kerkekas". De herkomst van deze inkomstenbron is onbekend, maar we kunnen wel met zekerheid zeggen dat deze kerk veel ondersteuning genoot van andere gereformeerde kerken

Ten aanzien van de pastorie wijst een transport-brief van het jaar 1710 aan dat de grond voor de pastorie door Claas van Hem als vrijwillig gift is gegeven, hierop is vervolgens "de pastorij" gebouwd. Vervolg deel 2 in 't volgend nummer.

BIJDRAGE VAN AFDELING "KOGGENLAND"

"TREKVAARTEN EN JAAGWEGEN" roepen herinneringen op aan een lang vervlogen verleden

Wie vanaf Enkhuizen via De Streek naar Hoorn rijdt en vervolgens via Oosthuizen en Monnickendam doorpeddelt naar Amsterdam zal, in deze circa 60 km lange, oude route naar de hoofdstad des lands, daarbij meermalen gebruik moeten maken van een "Zesstedenweg".

"Hoe zo" en "waar dan wel", zult u zich misschien afvragen.

Hier begint uw aardrijkskundige test:

-Vanuit onze startplaats Enkhuizen, passeren we Bovenkarspel en staan we in Grootebroek aan het begin van de eerste "Zesstedenweg", welke een verbinding vormt tussen Bovenkarspel en Lutjebroek.

PER TREKSCHUIT

Vanuit Hoorn vervolgen we onze weg via de Westerdijk naar De Hulk. Rechts van de dijk zien we een smalle sloot, wat eens "de Treckvaert naer Alcaer" was.

Het huidige parkeerterrein aan het begin van de Westerdijk was toen het vertrekpunt van de trekschuit naar Alkmaar en Amsterdam. Voor de richting Amsterdam kon men bij aankomst in Oosthuizen nog kiezen, of verder via Edam en Monnickendam, of via Purmerend.

-De spoorbrug aan De Hulk, met het opschrift "Trekvaart" herinnert nog aan een lang vervlogen verkeersweg te water.

-Het tot dubbel woonhuis verbouwde pand (nummers 5 en 6) aan De Hulk was vanouds een bekend café, "de Hulk", genaamd.

Het was mede de aanlegplaats voor de trekschuit uit Hoorn in de richting Alkmaar en Oosthuizen en omgekeerd. Tevens was het toen de stopplaats voor de diligence en konden de reizigers die vanuit Berkhout aan De Hulk kwamen hier hun reis vervolgen.

We verlaten De Hulk en vervolgen onze route richting Oosthuizen via het hier aangegeven tweede gedeelte van de "Zesstedenweg". Dit oude weggedeelte loopt tot aan Den Ouden Dijk Sloot. Hier steken we de autoweg rechts van ons gelegen over.

TREKVAART DER ZES STEDEN

"Verdwenen café's", -een krantenbericht uit 1950- wekte mijn nieuwsgierigheid op en vormde de aanleiding tot dit fragmentarisch onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis rondom dit kruispunt in de Zesstedenweg.

Direct linksaf over de brug van de Oudendijkervaart komen we op de Hoornse Jaagweg. De autoweg, nu links van ons, was eens de trekvaart der zes steden of Hoornse Jaagvaart, gegraven tussen circa 1660 en 1680.

De Hoornse Jaagvaart vormde echter geen directe waterverbinding tussen Hoorn en Oosthuizen. Vanaf Hoorn liep deze dood tot waar nu het wegrestaurant "De Visschershaven" staat. Passagiers komende met de Hoornse trekschuit, moesten dan hier overstappen op de trekschuit welke aan de zuidzijde van de Oudendijkervaart klaar lag.

Ten behoeve van de aanleg van de autoweg E10, nu nummer 246, is de Hoornse Jaagvaart tussen 1953 en 1955 gedempt.

De flauwe S-bocht, net over de brug in de autoweg, is het enige zichtbare wat nog over is van wat zo'n twee eeuwen een belangrijke verkeersader te water was.

Het grote waterpeilverschil tussen de Schermerboezem -het peil waarop de Oudendijkervaart ligt- en die van het waterschap De Westerkogge, vormde de belemmering voor een directe waterverbinding tussen Hoorn en Oosthuizen. Al komt deze directe verbinding in de vergadering van 28.3.1892 van de Directie der Zessteden opnieuw ter sprake.

GECOMMITTEERDEN DER ZES NOORDHOLLANDSCHE STEDEN
 Het beheer over de wegen en vaarten tussen de zes steden lag nl. bij de Directie der Zessteden. Zo rond 1900 hadden in dit College zitting de Gecommitteerden van Amsterdam:

Burgemeester Mr. G. van Tienhoven (voorzitter),
 Wethouder van Amsterdam, de heer C. Dijseninck,
 (ondervoorzitter) en de burgemeesters van

Hoorn: Mr. W. K. Baron van Dedem

Enkhuizen: R. J. Hartkamp

Edam: H. J. Calkoen

Purmerend: Jhr. C. van Cottes

Monnickendam: J. M. Lamaison van Heenvliet.

En als ingenieur van het College de heer A. Keurenaar.

De gecommitteerden der zes Noordhollandse Steden kwamen gewoonlijk tweemaal per jaar in vergadering bijeen.

DE BUURT EN ZIJN BEWONERS

Om enig inzicht te verkrijgen in de bewoningsgeschiedenis op dit vanouds belangrijke verkeerspunt is o. a. gebruikgemaakt van "de Notulen van de Gecommitteerden over de Zessteden van 28.11.1887 tot en met 15.5.1913".

Het is niet alleen dat in deze notulen veel over het onderhoud van de wegen en vaarten wordt gesproken, maar wat de genealoog het meest interesseert, de vele persoonsnamen die genoemd worden over o. a.:

- aankoop van stukjes grond
- uitgeven van erfpacht
- verpachting van tollën en viswater
- opheffing van tolheffingen
- verzoeken van bewoners

Om enkele met namen te benoemen:

Van de heer **D. Dijkman**... voor het maken van een loopbrug.

Van de weduwe **Leegwater** .... om de door haar aangelegde boomgaard in huur te mogen hebben.

Van **Jan Brander**, kastelein...het verzoek tot het plaatsen van een poort.

Van **Jan Stapel**, pachter van de tol aan den Ouden-dijk, ...Hij krijgt toestemming tot het bouwen van een schuurtje tot berging van brandstoffen.

Ook het notarieelarchief van notaris Hendrik Jan Jacob Verhoeff, residerende te Avenhorn (minuutacten 1896 tot en met 1905) bevat vele gegevens omtrent de bewoners hier ter plaatse, zoals:

-acte, gedateerd 10.2.1900 nr.39, t.n.v.

Jan Drijver, Koffiehuishouder, gehuwd met **Geesje Louw**. Hun huis staat op grond, in eigendom bij de Zes Noordhollandse steden, kadastraal bekend als sectie A, nr. 1030.

-acte 27.4.1901 nr. 79, t.n.v. **Maartje van der Meer**, negociante (koopvrouw), weduwe van **Teun van der Broek**, koopt een huis van **Manus Koster**, kadastraal bekend als sectie A nr. 1067.

Vervolgens nu alleen te noemen de voorkomende persoonsnamen, datum en aktenummers.

-3.10.1896 **Vrouwtje Leegwater**, weduwe van **Pieter Bloem**, akte nrs. 56-57.

-7.11.1896 **Jan Stapel**, evenals dd.28.11.1896 en 21.9.1905, actenummers 90, 100 en 243.

-27.6.1898 **Pieter Beunder**, acte nr. 134.

-29.6.1899 **Jan Drijver**, gehuwd met **Geesje Louw**, dd.3.9.1900, 19.2.1902, 22.2.1902, met de actenrs. 126, (171, 173), 58, 59.

-26.6.1903 **Simon van der Meer** verkoopt huis aan **Jansje van der Meer**, actenummers: 152, 153.

-13.8.1901 **Vrouwtje Leegwater**, ook dd.23.3.1904, 12.11.1904, 2.5.1905 diversev., acte nummers 135, 93, 256, 153.

-5.11.1903 **Ebeltje Krijger**, weduwe van **Pieter Leegwater**, diversen, ook dd. 18.11.1904, dd. 16.12.1905, acte nummers 206, 268, 306.

-10.2.1905 **Jan Rol**, gehuwd met **Trijntje Bakker**, Ook dd. 15.3.1905. actenummers 54, 100.

-15.9.1905 **Jan Rol**, gehuwd met **Geertje Schaap**, testament, acte nummers 240, 241.

HUIZEN

Aan de Hoornse zijde van de Oudendijkervaart stonden in 1904 circa 11 huizen, waarbij een 'doorrijstal' en twee café's.

Een van de café's werd bewoond door **Jacob Swart**, gehuwd met **Dieuwertje Admiraal**, daar werd met de najaarskermis het z.g. "katkneppelen" gehouden. Het café werd in november 1896 door brand verwoest. Na de wederopbouw werd het een verlofzaak en later een winkeltje. In 1903 verhuisde het echtpaar **Swart** naar Oosthuizen.

Het andere café werd gedreven door **Jan Brander** en zijn echtgenote **Maartje Koorn**. Het is nu het huidige wegrestaurant "De Vissershaven".

Aan de Oosthuizer zijde van de Oudendijkervaart stonden eveneens huizen, te weten: het café **Leegwater**, het tolhuis, bewoond door **J. Visser Pzn.** en vanaf 1911 door **Arie Knol**; een doorrijstal, een postkantoor en de slagerij van **Jan Brander** en z'n vrouw **Trijntje Keersemaeker**, alhoewel zij zich pas op 21 augustus 1913 in de gemeente Oudendijk vestigden.

Jan Brander, zoon van het kasteleinsechtpaar **Brander-Koorn**, was zowel slager als kastelein van beroep. Het was dan ook niet zo verwonderlijk dat hij na de dood van zijn vader het café Brander voortzette.

Het boerderijtje van **Vrouwtje Leegwater** stond achter het café Leegwater.

Het blijkt wel dat het hier een belangrijk punt was; de 'doorrijstallen' waar de trekpaarden werden uitgespannen en verzorgd; de café's waar de reizigers konden wachten op de trekschuit. De dinsdagen van de Purmerender marktdag gaven hier een bijzondere drukte, daar vele boeren die met hun paard en wagen marktwaarts gingen, één van de café's als aanlegplaats namen. Helaas is van dit kleine stukje in West-Friesland niets meer over.

WE GAAN VERDER

Verder gaand over de Hoornse jaagweg komen we in Oosthuizen. Hier bij de brug vormde de Hoornse Jaagvaart een directe verbinding met de Beemster-ringvaart. Vanaf hier kon men ook via Purmerend de reis per trekschuit naar Amsterdam voortzetten. Verkoos men per trekschuit via Edam te reizen, dan moest men hier ter plaatse de schutsluis van Oosthuizen (gesloopt in 1959) passeren om in de Treckvaart op Edam te komen.

Nog eenmaal omkijkend richting Hoornse jaagweg nog even een anecdote.

Het betreft hier het Kadijkje tussen de Beetsbrug en die van Oudendijk.

In de vergadering van de Gecommitteerden der Zes Noordhollandse Steden van 1.12.1908 verzoekt het bestuur van de polder Beetskoog of het College bereid is "Den Slapersdijk langs de Schardammerkoog, met bijbetaling van f 2000,-, in eigendom aan den polder over te dragen". Uit oude bronnen blijkt echter dat in mei 1662, met belanghebbenden in dien polder al een overeenkomst is gesloten waarbij het College, door het betalen van f 2690,-, van alle onderhoudsverplichtingen aan den dijk voor eens en voor altijd af zou zijn, jazelfs alle pretentiën waren geëindigd (uitspraak uit de notulen van dd.17.9.1731).

De moraal: "Wat was toen al, eens en voor altijd"?

We verlaten Oosthuizen en komen direct na het passeren van de spoorwegovergang op het derde gedeelte van de "Zesstedenweg". Deze loopt tot aan Edam. Links van de autoweg, de oude Edammer trekvaart, nu doorsneden door vele dammen, waardoor geen vaarverkeer mogelijk is. Halverwege onze route, rechts, de Klemweg, de afslag naar Middelle; het enige wat ons herinnert aan de tijd dat hier een tol, "De Klem", gevestigd was.

ZESSTEDENVAART

Tussen Edam en Monnickendam passeren we links de

rioolwaterzuiveringsinstallatie van Katwoude. De vaart hier rechts is de "Zesstedenvaart" waarin de zuiverings-installatie het gereinigd water laat terugkomen. Ook hier is het de oude "weg" die in herinnering blijft voortbestaan.

Aangekomen in Broek in Waterland volgen we de Broekermeersdijk. De vaart rechts was "de Treckvaart naar Amsteldam", welke bij 't Schouw nog altijd in verbinding staat met het Noorhollands-Kanaal (de oude trekvaart tussen Purmerend en Amsterdam).

Ook hier, ter plaatse van de brug, moest men een tol passeren. Vanaf hier tot aan Amsterdam is er niets meer over dat herinnert aan beide oude verbindingsroutes tussen Amsterdam en Enkhuizen.

TOLLEN

Kranten en televisie staan in 1990 bol over tolheffingen en rekeningrijden. Noordhollanders zijn de dupe. De geschiedenis herhaalt zich. Reisde men vroeger vanuit Westfriesland naar Amsterdam, dan moest men tenminste driemaal "een tol" passeren. De eerste bij Oudendijk, genaamd "Het Tolhek". De tweede tussen Oosthuizen en Edam, "De Klem" en de derde bij de Broekermeerdijk "bij 't Schouw". Reisde men via Purmerend dan passeerde men "een tol" te IJpendam.

De tolpachtgelden vormden een belangrijke inkomstenbron voor het onderhoud aan de wegen en vaarten der Zessteden. In de notulen van de Gecommitteerden der Zes Noordhollandse Steden, treft men vele verzoeken tot vrijdom van tolheffingen aan. Deze verzoeken werden echter altijd afgewezen.

De tolopbrengsten zijn belangrijk gedaald door de aanleg van tramwegen. Van 1800 t/m 1885 brachten zij f 4760,- en van 1896 t/m 1900 slechts f 3460,- per jaar op. In een lange vergadering van 19.11.1900 werd besloten de tolleren per 1 januari 1901 op te heffen. In 1925 heeft de provincie Noordholland het beheer over de Zesstedenwegen van het College overgenomen.

L.Olijve, Hoorn, 1990.

LITERATUUR

-Ach lieve tijd: Zeven eeuwen Hoorn en zijn bewoners,
deel 3

-J.J.Schilstra: In de ban van de dijk

-Pieter Groot Pz.: In en rond de Zeevang

-J.J.Krijgsman: Historie van Schardam en Oudendijk

-Notulen vergaderingen van de Gecommitteerden der Zes
Noordhol landsche Steden (28.11.1887-19.5.1913)

Archiefdienst Westfrieze gemeenten Hoorn

-Notarieel Hendrik Jan Jacob Verhoeff te Avenhorn,
minuutacten juni 1986 t/m 1905, archiefdienst
Westfrieze gemeenten, Hoorn.

<<<>>>

HET GULDEN VLIES

Op de hoek van de Koorstraat en de Lindegracht staat sinds mensenheugenis "Het Gulden Vlies". Deze "herberg" krijgt in ons jubileumboekje speciale aandacht. Niet alleen omdat vele Alkmaarders en streekgenoten in de schouwburg "Het Gulden Vlies" menig avondje zullen hebben doorgebracht, maar vooral om zijn historie.

Al in 1595 staat Het Gulden Vlies in de schepenrollen vermeld. (28.2.1595, O.R.Alkmaar, inv. 136, fo.64). Ook toen deed "Het Gulden Vlies" dienst als herberg. Men spreekt in de stukken over de "waard". Weliswaar in oud Nederlands zoals u straks zult lezen, maar de verkoop die bekrachtigd is door de handtekeningen van de schepenen, is net zo geldig als nu voor de notaris.

Dirck Egbertsz, eertijds "WAERT" int Gulden Vlies voor hemselfe, mitsgaders **Jan Pietersz Camerlingh** als voogt van de kinderen van zal. **Aeff Vermer**, geteelt bij **Jan Geritsz van Opmeer** haar eerder man. Verkopen, bij advijs van de edele heren weesmeesteren deser stede als oppervoogden, **Gerrit Dircksz Houtcoper**, een huijs ende erve met een schuyr ende een vrye uitganck, staende en leggende binnen deser stede aan de westzijde van de Corenstraat genaempt 't Gulden Vlies belend met **Dirck Dirxsz timmerman** aan de zuidzijde ende **Cornelis Lourisz Belder** aan de noordzijde. Mette belastinge van 18 stuyvers... te mogen lossen met 300 stuyvers voort hooftgelt ende voorts met conditie dat Dirck Dirxsz geen licht ant west sal mogen soecken nu noch tot geenen tyden ende 'tlicht dat daer nu ter tyd staet sal hij moete offbreecken tot vermaninge van de cooper ende den muyer tusschen dit huys ende den voorschreven Dirck staende, compt 'tsamen toe ende sal wie die muyer 't eerst betimmert die sal de costen dragen ende een goot op de muyer leggen. Ende wanneer dander daer tegens aen timmert die sal dan die halve

costen betalen. Welverstaende dat Dirck voorzegt niet hoger sal mogen timmeren als 15 voeten hoog van der aerde tot het opperste van de wormpt. De beterschap voor f. 4900,- vrij gelts te betalen op acht naestcomende maye dagen. De vercopers beloven 't voorzegde huys erve en schuyr ende uytganck boven de voorzegde belastinge inmanieren als vooren te vrijen ende te waeren van allen lasten ende beswaernissen daer mede de voorzegde **Dirck Egbertsz** alle sijne ende de voorzegde voogden alle de voorzegde kinderen goederen generalijck ende tot verseeckeringe van de verdere waernisse transporteren sij den copere de quitscheldinge die de voorzegde **Jan Geritsz** in sijn leven van **Jan Jacobsz** coopman van de vercofte goet vercregen heeft beseghelt bij mij **Jan Ariaensz** ende **Gerit Heijndricksz caeffsz** schepen te Alcmaer in dato den lesten february 1584. Breder blijckende bij den bryeven hijer van gemaect, Beseghelt bij **Jan Claesz** ende **Jan Heyndricksz keijser** schepen deser stede in dato den lesten february 1595.

Een prachtige koopacte.

Het eerste stuk gaat over Dirk Egberts, die vroeger waard was in het Gulden Vlies, hij komt samen met Jan Pietersz Camerling voor de schout en schepenen om "Het Gulden Vlies" te verkopen.

Die Camerling is voogd over de kinderen van zal(iger) Aef Vermer uit het huwelijk van Aef met Jan Gerrits van Opmeer, "haar eerdere man". Aef is overleden en haar eerdere man, Jan Gerritsz van Opmeer, was al enige tijd tevoren gestorven. De kinderen zijn dus wezen en hun erfdeel moet worden vastgesteld.

Het spul wordt verkocht op advies van de oppervoogden en de koper is Gerrit Dirksz Houtkoper. Dat gebeurt op 9 juni 1595.

Voogden werden eerst uit de familie gekozen of als die er niet waren uit goede vrienden, burenen of

bekenden.

Maar ook de gemeenteraad stelde voogden aan. Dat konden kerkmeesters zijn of raadsleden. De aangestelde voogden moesten een eed afleggen en jaarlijks rekening en verantwoording afleggen van hun beleid voor schout en schepenen.

Dirk Dirksen timmerman mag aan de westzijde geen ramen maken, zo staat er in het stuk vermeld (geen licht zoeken) en als het de eigenaar zo uitkomt, moet het raam dat er al is, afgebroken worden. Die eis kan ook door de erfgenamen gesteld worden en hoort zogezegd bij het huis. Geen pottenkijkers dus!

Dan wordt er nog iets over de muur tussen beide huizen bedongen. Het is gezamenlijk bezit, maar wie er 't eerst iets tegen aan bouwt, is verplicht er een goot aan te leggen op zijn eigen kosten. Alleen als ook de ander gaat bouwen kunnen de kosten gedeeld worden. Maar Dirk timmerman mag niet hoger gaan dan 15 voeten vanaf de grond (een voet is een maat van ± 30 cm).

Jan Geritsz, de overleden man van Aef, had "Het Gulden Vlies" gekocht van Jan Jacobsz coopman in 1584.

De naam -Gulden Vlies- werd, zoals toen gebruikelijk was, uitgebeeld op een uithangbord. Het Gulden Vlies of ook wel Vergulde Vlies is een symbool uit de Griekse mythologie.

Er valt erg veel te vertellen van het Gulden Vlies. Vanaf het eerste begin zo rond 1590 tot en met heden is ons onderzoek grotendeels rond. Maar het past niet meer in dit boekje.

We beloven spoedig meer informatie te leveren. Geïnteresseerden wordt aangeraden contact met ons op te nemen.

Kwartierstaat van **H.W.A.MOOIJ**, de voorlaatste eigenaar van het **GULDEN VLIES**, één der oudste "herbergen" van Alkmaar

1. Herman Willem Antonius **Mooij**, * Alkmaar 21.5.1937, + Alkmaar 12.10.1989.
2. Wilhelmus Cornelis **Mooij** * Alkmaar 27.2.1902, + Alkmaar 27.12.1975, X Alkmaar 19.7.1927
3. Christine Georgia M.**Aulbers**, * Alkmaar 23.11.1901, + Alkmaar 11.8.1980.
4. Wilhelmus **Mooij**, * Alkmaar 16.2.1878, + Alkmaar 23.4.1945, X 30.9.1900 Alkmaar
5. Anna Anthonia **Pepping**, * Alkmaar 18.2.1879, + Alkmaar 14.10.1925.
6. Bernard Herm. **Aulbers**, * Wettringen 28.3.1854, + Alkmaar 18.2.1923, X Alkmaar 11.1.1885
7. Hendrica Christ. **Jacobse**, * Alkmaar 9.6.1859, + Alkmaar 4.4.1917.
8. Willem **Mooij**, * Alkmaar 15.3.1856, + Alkmaar 21.3.1947, X Heerhugowaard 3.5.1877
9. Jac. **van Duin**, * Oudorp 3.8.1857, + Alkmaar 12.3.1930.
10. Cornelis **Pepping**, * Heiloo 2.10.1852, + Alkmaar 30.5.1918, X Alkmaar 3.2.1878
11. Margaretha **van Dam**, * Oterleek 12.11.1856, + Alkmaar 21.11.1933.
12. Joh. H.**Aulbers**, * Wettringen 15.8.1807, X
13. Mar.A. **Witten**, * Wettringen 3.1.1818, + Wettringen 6.1.1885.
14. Ant.J.**Jacobse**, * Alkmaar 9.5.1824, + Alkmaar 14.5.1860, X Alkmaar 24.1.1847
15. Jul. H. **van den Bergh**, * Alkmaar 14.7.1819, + Alkmaar 26.12.1891.
16. Willem **Mooij**, * Oudorp 7.9.1818, + Alkmaar 14.11.1911, X Schagen 1.5.1842
17. Al.**Roosloot**, * Schagen 8.3.1821, + Alkmaar 22.3.1898.
18. Jan **van Duin**, * Schoorl 23.2.1830, + Heiloo 30.8.1891, X Oudorp 26.4.1856
19. Marijtje **Wester**, * Hensbroek 21.6.1832, +

- Schoorl 29.5.1865.
20. Jan **Pepping**, * Heiloo 6.2.1827, + Heiloo
23.8.1864, X Egmond Binnen 4.5.1851
21. Antje **Admiraal**, * Egmond Binnen 26.10.1825, +
Heiloo 25.9.1861.
22. Lourens **van Dam**, * Z.+ N.Schermer 29.1.1813, +
Oterleek 26.3.1869, X Oterleek 3.5.1835
23. Teunisje **Zuurbier**, * Oterleek 30.7.1815, +
Oterleek 6.7.1864.
24. H.H. **Aulbers**, * Achermann (Dld.) 14.8.1773, +
28.12.1836, X
25. Anna Marg. **Brebaum**, + (?) .10.1816.
-
28. Cornelis **Jacobse**, * Alkmaar 28.1.1799, +
Alkmaar 21.11.1868, X
29. Maria **van der Schuit**, * Alkmaar 15.6.1799, +
Alkmaar 4.9.1868.
30. Petrus Joh. **van den Bergh**, * Amsterdam
23.4.1785, + Alkmaar 23.3.1848, X Alkmaar
23.4.1815
31. Maria **Brouwer**, * Alkmaar 16.6.1790, + Alkmaar
16.11.1845.
32. Cornelis **Mooij**, * Oudorp 7.3.1785, + Alkmaar
24.3.1845, X Oudorp 11.2.1810
33. Elisabeth **Boziek**, * Uitgeest 7.3.1788, +
Alkmaar 10.11.1846.
34. Cornelis **Roosloot**, * Heiloo 21.9.1778, +
Schagen 22.5.1847, X Wadwaay 28.8.1810
35. Hendrika **Kamper**, * Opmeer 21.2.1784, + Schagen
7.1.1859.
36. Pieter **van Duin**, * Bergen N.H. 22.4.1774, +
Schoorl 31.12.1834, X Bergen 26.1.1887
37. Jacoba **Molenaar**, * Limmen 26.7.1790, + Alkmaar
14.4.1852.
38. Pieter **Wester**, * Spanbroek 3.11.1807, + Oudorp
19.8.1897, X Obdam 1.5.1831
39. Cornelia **Mul**, * Berkhout 13.3.1809, + Oudorp
20.3.1877.
40. Cornelis **Pepping**, * Limmen 3.9.1796, + Heiloo
20.10.1870, X Egmond Binnen 5.5.1822

Maartje Blaauw, * Heiloo 31.5.1803, + Heiloo
19.10.1870.

M. Admiraal, * Akersloot 10.4.1790, + Egmond
Binnen 31.7.1857, X Egmond Binnen 31.12.1815

Tr. Groot, * Egmond Binnen 1796, + Egmond
Binnen 7.2.1833.

Arie van Dam, * De Rijp 2.3.1784, + Akersloot
21.1.1865, X Heerhugowaard 5.1.1812

Aaltje Punt, * Heerhugowaard 15.6.1790, +
Akersloot 27.11.1829.

Kl. Zuurbier, * Schermer 16.2.1782, + Oterleek
26.3.1843, X Oterleek 17-6-1804

Guurtje Vreeker, * Heerhugowaard 2.7.1778, +
Oterleek 18.4.1828.

Teunis Jacobse, * Alkmaar 20.3.1767, + Alkmaar
1.6.1820, X Akersloot 8.5.1791

Antje Mors, * Linmen 20.11.1766, + Alkmaar
10.11.1831.

Jan van der Schuit, * Alkmaar 17.4.1752, +
Alkmaar 7.5.1800, X Alkmaar 5.2.1792

Neeltje de Graaff, * Texel 24.7.1773, +
Alkmaar 11.9.1801.

Hendrik van den Bergh, * Amsterdam 3.2.1754, +
begr. Amsterdam 3.2.1804, X ondertr. Amsterdam
20.3.1821

Christina Jansen, * Amsterdam 25.4.1758, +
20.3.1821.

Dirk Brouwer, * Egmond aan Zee 30.5.1756, +
Alkmaar 29.11.1836, X Alkmaar 13.5.1787

Juliana de Visser, * Workum † 1764, + Alkmaar
12.5.1836.

KASPAR WITTE, BIERBROUWER

HANDELAAR EN WELDOENER

Onder deze titel verschijnt binnenkort een uniek boek, de levensbeschrijving van een Duitse brouwerszoon, die in 1766 in Gesmold bij Osnabrück werd geboren, als jonge man naar Amsterdam vertrok, daar een baantje als brouwersleerling nam, vervolgens in Hoorn hetzelfde werk deed en in 1797 met een dorpsgenoot brouwerij "De Fortuin" in Alkmaar kocht.

Het manuscript is tussen 1810 en 1831 geschreven en al die jaren in familiebezit gebleven, nu bij mevrouw Fleur Witte-Haver in Alkmaar. Daar kwam ik als kind wel eens thuis en zag toen een oud schrift in prachtige letters in de huiskamer open liggen. Het hoofdstuk dat nu al 50 jaar open ligt, heet "Kasper op het slot" en mevrouw Witte vertelde er bij: "Wij zijn van landadel, het slot dat daar genoemd wordt, is slot Wittenburg in Stompetoren. En Kaspar, dat is opa Kaspar Witte, die daar woonde."

Vier jaar geleden bezocht ik haar weer eens en vroeg het schrift te leen. Ik mocht er zelfs een kopie van maken en raakte toen pas echt geboeid door de inhoud: het bleek niet het leven van de Kaspar Witte uit Stompetoren in de Schermer te bevatten, maar van diens opa Kaspar Witte uit Gesmold in Duitsland.

Die had als jongeman het ouderlijk huis verlaten, was in 1785 te voet naar Amsterdam gekomen, waar hij ernstig ziek werd en meer dan een jaar in het Pesthuis moest worden verpleegd. Hij herstelde en kreeg via een dorpsgenoot uit Gesmold een baantje als brouwersleerling. Dat werk deed hij ook vanaf 1791 in Hoorn, vanwaar hij in 1797 de brouwerij "De Fortuin" aan de Laar, zo'n 50 meter vanaf de Koorstraat, in Alkmaar kocht voor f 9500, =, waarbij een hypotheek moest worden afgesloten van f 5000, =.

Vijftien jaar later blijkt Kaspar volgens de

belastingtelling een van de rijkste mannen van Alkmaar te zijn, wat mij nogal verwonderde. Het ging toen immers al jaren heel slecht met de brouwerijen. Onderzoek in het Gemeentearchief Alkmaar, dat belangeloos foto's ter beschikking stelde, toonde aan, dat de gegevens in het manuscript ook in werkelijkheid klopten. Zonder meer uniek was het feit dat niet alleen van de voorzijde van de brouwerij aan de Laet een prent en foto's bewaard zijn gebleven, maar ook van de achterzijde aan de Oudegracht, waar oorspronkelijk een andere "brouwerij en azijnmakerij" stond, Het Swaart of Het Wapen van Haarlem geheten. Daardoor kan de omslag van het boek dus beide zijden van de oorspronkelijke brouwerij tonen, die gewoon is samengevoegd. Zijn huwelijken met Trijntje Sweering uit Hoorn en Francisca Sartorius uit Amsterdam waren ook te achterhalen. De stamboom kon worden gecontroleerd (2 kinderen werden "bij toeval" in Hoorn gedoopt, zoals in het doopboek werd genoteerd.). Een zoon werd banketbakker in Leiden, wat daar in het Gemeentearchief ook bleek te kloppen, inclusief zijn kinderen en overlijden "op reis in Osnabruck".

Enkele malen werd ook een schilder naar de Laet uitgenodigd, waar een familieportret werd geschilderd. Dit schilderij is helaas op een veiling verkocht, maar een foto ervan is bewaard gebleven in... Megen! Daar woonde en werkte namelijk een beroemde kleinzoon van Kaspar, de Franciscaner broeder Jan Witte uit Hoorn, later Alkmaar, die als het Heilig Bruurke nog steeds wordt vereerd en in een eigen kapel in het klooster is herbegraven. Tijdens het proces van Jan's zaligverklaring werden alle familiepapieren in Alkmaar en daarbuiten namelijk gecontroleerd en gefotografeerd. Daardoor zijn de foto's nu ook beschikbaar.

Van het genoemde familieportret heeft kleinzoon Chris Witte uit Delft, die daar Corpsfotograaf was, in 1920 een enorme collage gemaakt, met als achtergrond het schilderij uit 1824. Hij plakte de jongste generaties erin, waardoor nu op die foto vijf

generaties brouwers Witte te zien zijn.

Uit de boedelscheiding van 1831 blijkt de enorme rijkdom van Kaspar: behalve de brouwerij en huizen en landerijen in Alkmaar, Egmond, Langedijk bezat hij ook pakhuizen in Amsterdam en massa's goederen, van peper, karweizaad en gerst tot hop en tabak. Daar moet Kaspar zijn grote vermogen aan te danken hebben, want in het bier werden geen grote winsten behaald.

Behalve brouwer werd Kaspar ook een gezien figuur in Alkmaar: regent van het R.K. Wees- en Armenhuis aan het Verdrunkenoord, van het Oude Mannen en Vrouwen Gast en Provenhuis aan de Paternosterstraat, etc.

Het manuscript noemde Kaspar al in zijn testament "een stichtelijk geschrift, dat ik voor mijn kinderen zal achterlaten." Dat is het ook, vele pagina's lang worden zijn christelijke ideeën uitgedragen. In het boek heet Kaspar weldoener, en inderdaad staan er in de boedelbeschrijving enkele leningen aan personen in Nederland en Duitsland "zonder beding van interest" beschreven. Of de aflossing bestond uit het laten grazen van Kaspar's koeien en schapen op het weiland van schuldenaren.

Daarnaast kon hij uit zijn bezittingen en landerijen aan de wezen en armen van Alkmaar schenkingen doen; "zijn" gaarkeuken heeft tot 1938 bestaan! Turf, bonen en rapen schonk hij o.a. aan de armen. Hij was tenslotte ook de leverancier van bier en andere goederen aan "zijn" weeshuis en provenhuis. Tijdens zijn begrafenis liep Alkmaar uit, en zeker alle weeskinderen, die zoveel aan hem te danken hadden, bijvoorbeeld de nieuwbouw in 1811.

Ook aan de nieuwbouw van de Dominicus-kerk in de Schoutenstraat heeft hij meegewerkt via donaties van geld en schilderijen.

Na Kaspar's dood verkocht zijn zoon Coenraad Melchior zijn helft in de brouwerij aan broer Jan Christiaan, die de brouwerij voortzette, maar al jong stierf, in 1841. Coenraad Melchior had zich als landman in Stompvoren in de Schermer teruggetrokken.

De weduwe Witte, Veronica Oudhoff, erfde zodoende de hele brouwerij. Toen moet er ruzie zijn geweest, want tegen Kaspar's uitdrukkelijke wens uit zijn testament verkocht zij de brouwerij voor f 20.000,- aan haar meester-kuiper Johannes Jacobus Wahlen, die ook haar schoonvader werd. Van dat pand is nog maar een deel bewaard gebleven: het houten beeld van Vrouwe Fortuna, dat schaars gekleed boven de vooringang aan de Laet weer en wind trotseerde, en een gevelsteen met een bierton erop en de inscriptie: J C W, 1806.

Coenraad Melchior begon vervolgens in 1846 een nieuwe brouwerij in Alkmaar aan de Bierkade 8, De Burg. Dat kon ook toen alleen maar na een uitgebreide inspraakprocedure van de buren via de rechtbank, waarvan de stukken ook in het boek zijn terug te vinden. Deze brouwerij draaide tot 1926. Bijzonder aardig was ook het protest, dat de Alkmaarse brouwers indienden tegen de dreigende invoering van het waterleidingstelsel in de stad. Immers de Witte's hadden het eigendom van het waterhuisje in Schoorl, vanwaar het verse gezonde drinkwater met eigen schuiten naar Alkmaar werd gehaald. En die waterverkoop aan particulieren leverde veel geld op....

Jan Witte jr. heeft er in zijn jeugd nog als knecht gewerkt en dreef er later een van Alkmaar's eerste garages, waar snelle automobielen werden verkocht. Later verkocht hij het pand aan de gemeente, die het sloopte met uitzondering van de voorgevel en er de Dienst Bouwzaken vestigde. Enkele fraaie restanten van De Burg zijn nu terug te vinden in Nationaal Biermuseum De Boom in Alkmaar, evenals de genoemde grote collage-foto, die een afstammeling uit Leiden schonk. Ikzelf vond tijdens mijn vele naspeuringen nog originele bierviltjes en een flesje van de Burg, het enige bekende exemplaar, dat ik met reclamemateriaal ook aan het Biermuseum heb bezorgd. Zelfs de jongste brouwboeken waren in Heiloo bewaard gebleven. Die liggen nu ook in het Biermuseum in bruikleen en zijn eigendom geworden van het Gemeentearchief, dat al eerder de oudere brouwboeken van De Fortuin en De

Burg verwierf.

De weduwe van Jan Witte is dus Fleur Witte-Haver, die mij het manuscript ter beschikking stelde. Haar idee "Wij zijn van landadel" kan ik na onderzoek in Duitsland helaas niet bevestigen. Het archief van de baron von Hammerstein, de toenmalige en huidige landheer in Gesmold, bevatte inderdaad de gegevens van de familie Witte. Kaspar en zijn ouders staan er vermeld in het "Register der Leibeigenen." Die onvrijheid (vroondienst bij de baron en eventueel soldaat voor hem zijn) zal hij wel zijn ontvlucht. Waarvoor de vele Nederlandse afstammelingen hem wel dankbaar mogen zijn.

Nadere info over het verschijnen van dit boek verstrekt de auteur J.J.Kaldenbach, Amstelstraat 18, 1823 EV Alkmaar. tel: 072-12 30 29.

Voor geïnteresseerden bieden wij op deze plaats onze agenda voor de rest van het jaar 1990:

Donderdag: 20 september spreekt de heer J.B.Nierop over de geschiedenis van de scheepvaart op Nederlands Oost-indië, hij zal daarbij passagierslijsten meenemen.

Maandag 20 oktober spreekt Dr. A.J.Kölker over de openbaarheid van de archieven.

Donderdag 15 november is er een contactdag. Vrijuit met elkaar van gedachten wisselen over uw stamboom en gegevens uitwisselen. Veel tijd voor de nieuw gevulde kaartenbakken.

Alle avonden zijn vrij toegankelijk en worden in het restaurant van het sportcomplex De Hoornse Vaart gehouden. De avonden beginnen allemaal om 20.00 uur. Tot ziens!

EEN BEDRIJFSARCHIEF ALS BRON

Willem Frederik Stoel 1831-1903.

Op 1 oktober 1850 heeft de 19-jarige Willem Frederik Stoel de grote stap gezet en het metselaarsbedrijf van C.Kroon overgenomen. Hij woonde in Alkmaar in de Houttilstraat, wijk B. nr. 26. In de Alkmaarsche Courant van die datum verscheen een advertentie waarin de scheidende C.Kroon zijn dank uitte voor het genoten vertrouwen en Willem Stoel zijn diensten aanbood en een prompte bediening beloofde.

En dat hij meteen aan het werk kon bewijzen de boekjes die gevonden zijn. Het trappenhuis in het hoofdkantoor op het Luttk Oudorp verborg enkele kasten, die achter de lambrizing waren weggewerkt. Men ontdekte in een van die kasten nog wat papierwerk, naar later bleek werkboekjes. De eerste post uit boekje 1, gedateerd 5 oktober 1850, bewijst dat Willem Stoel vanaf het begin al personeel in dienst had.

De metselaar De Groot werkte vier dagen voor f. 4, 60 en de opperman Willem Bierman voor f. 3, 20. Het gebruik van 2 ladders en touwen werd in de rekening gesteld op f. 2, 80, voor 4 dagen. Die rekening was bestemd voor P.F.C. Druyvestein. Aan het pand van deze heer, aan de Oudegracht te Alkmaar, heeft de nieuwe firma Stoel het dak gerepareerd om een lekkage te verhelpen.

Vanaf deze eerste rekening van oktober 1850 is de firma Stoel gaan groeien.

In 1876 werd hij lid van de gemeenteraad.

Deze eerste ambtsperiode duurde tot 1883. Hij heeft dan bemoeienissen met de situering van het zwembad, dat hij liever in de Bergerhout zag, bij de Verlaatsjes, dan in het Noordhollands Kanaal.

De Steenweg, nu Schermerweg geheten, moest bestraat worden. Stoel adviseerde "Atkische keien".

Hij was tegen de plannen om het eindstation van de stoomtrein Alkmaar-Oosthuizen bij de Vlotbrug aan te

brenge. Volgens hem was die plaats bij het Heiligland veel te druk. De gemeente Alkmaar kon veel beter een plaatsje bij de Friesebrug in gereedheid brengen. Op sociaal gebied was hij ook actief, we vinden hem als president van "Alkmaars Arbeidersbelang".

Deze oude bedrijfsarchieven zijn waardevolle bronnen voor de historicus en de genealoog. Zij kunnen, meer dan andere bronnen, ons inzicht geven in het leven en werken in het Alkmaar van die tijd.

Door bemiddeling van de heer C. Neef, oud-medewerker van deze firma, is dit bedrijfsarchief gered en geschonken aan het Alkmaars Gemeentearchief. Een samenvatting hiervan kreeg onze afdelingsbibliotheek. Een goed voorbeeld, dat navolging verdient.

Een gesprek met Mevrouw Rombach

Alkmaar telt in het verleden een aantal adellijke families die talrijke bestuurders en medici voortbrengen. Velen van hen helpen dit gewest vormen. Hun geschiedenis is voor een deel de geschiedenis van onze streek.

Daarom zijn er in de jaren zestig onderhandelingen gaande over de komst van het familiearchief van de familie Van Foreest naar de gemeente Alkmaar, dat graag het familiearchief in eeuwigdurend bruikleen wil hebben.

In 1963 komen de heer en mevrouw Rombach naar Alkmaar. Hij is meester in de rechten. Voor zijn komst naar Alkmaar is hij secretaris buitenland bij het Hoofdbureau van het Rode Kruis in Den Haag. Omdat hij in zijn jeugd al graag "iets in geschiedenis" wil worden, verandert hij van beroep en treedt hij bij het gemeentearchief in dienst.

De nu 87-jarige Th.P.Wortel is zijn baas geweest. Ze beheren niet alleen het stadsarchief maar ook het museum. Het Moriaanshoofd naast het stadhuis, bevat de studiezaal voor de bezoekers en de werkkamers voor het personeel. De archiefstukken zijn in alle hoeken en gaten opgeslagen. Enige jaren later verandert de organisatie, het museum komt op eigen benen te staan en gaat naar de gerestaureerde Doelen, het archief betreft het huidige pand aan de Oudegracht.

De heer Rombach krijgt de opdracht het inmiddels ontvangen familiearchief te inventariseren. In dit Van Foreest-archief bevinden zich ook de papieren van de familie Van Egmond van de Nyenburg.

Inventariseren van familiepapieren (met vele charters) wil zeggen hen beschrijven, indelen en daardoor toegankelijk maken voor de geïnteresseerde onderzoeker.

En zo beginnen de maanden en jaren voor de heer Rombach te draaien. Niet al zijn werktijd kan hij aan het familiearchief besteden. Hij is adjunct-archivaris, ook andere taken moeten gedaan worden,

zoals de bezoekers in de studiezaal helpen en van zijn kennis laten profiteren. Ook buiten het archief is hij bezig.

Zo is hij in 1965 medeoprichter van onze eigen afdeling Hollands Noorderkwartier. Omdat hij de volgende dag examen moet afleggen is zijn vrouw aanwezig bij de oprichtingsvergadering in de Harmonie. Hij is secretaris van 1965 tot 1976, de afdeling is dan stevig geworteld in Alkmaar en wijde omgeving.

In 1970 verwerft Alkmaar de archieven van de families De Dieu (Fontein Verschuur-Van der Feen de Lille). Deze sluiten zozeer aan bij de archieven van Van Foreest en Van Egmond van de Nyenburg, dat een totaal nieuwe opzet gewenst is. En zelfs na deze grootscheepse reorganisatie blijven er stukken van de familie binnenkomen.

Mevrouw Rombach is lerares. Naast haar werk als lerares staat ze haar man vaak terzijde als secretaresse en helpt ze hem met het afronden van werkstukken, o.a. de index op de Alkmaarse Jaarboekjes. Maar ook zelf schreef ze, naast lessen in het kantklossen, twee boekjes over het kantklossen.

De ordening en de beschrijving van het 25 strekkende meters tellende archief van de Alkmaarse (soms bijna) adellijke families nadert nu zijn voltooiing. Parallel daaraan komt de arbeidsduur verkorting, waardoor ambtenaren voor hun 65e jaar met VUT kunnen gaan. Rombach verheugt zich daarop, omdat hij in de loop van de jaren zoveel interessante stof heeft gezien, waarover hij graag wil publiceren.

In mei 1988 herdenkt hij zijn 25-jarig dienstverband met de gemeente. Ter gelegenheid daarvan verzorgt zijn vrouw een bibliografie met veel publicaties over het Rode Kruis, de historie van Alkmaar en omgeving en over vele andere onderwerpen, waarbij ook nog ruim honderd boekbesprekingen. In november 1988, in zijn zestigste levensjaar komt onverwacht een einde aan het leven van Mr. J.H. Rombach.

Van zijn levenswerk, de gebundelde inventaris van de familiearchieven, heeft hij de gedrukte versie niet gezien. Omdat de administratieve afronding van een archief niet zo in de aard van de historicus lag, had hij de hulp van zijn vrouw gekregen. Met grote consequentie past zij pagina na pagina aan, maakt de index en verzorgt de bijlagen. Met de waarnemend archivaris, de heer A.A.Veer, voltooit ze nu de inventaris, die ongeveer 2.000 nummers telt. Zij hopen dat die nog dit jaar zal verschijnen.

Nadat zij de omvangrijke privé-bibliotheek van haar man een bestemming heeft gegeven zal zij Alkmaar en Noord-Holland verlaten.

Wij zijn hen dankbaar voor hun veelzijdige inzet voor Alkmaar en omgeving.

INDEX			
		Bloem, Pieter	62
		Boer, Jacob Claasz	53
		Boon, Cornelis Leendertsz	54
Aaldersz, Otto	54	Booy, C.	44
Admiraal, Antje	71	Bouwen, Sijmen Pietersz	55
Admiraal, Dieuwertje	63	Boziek, Elisabeth	71
Admiraal, M.	72	Brander, Jan	63
Adriaansz, Dirk	55	Brander-Koorn	63
Albertsz, Jacob	54	Brander, Jan	62
Amstel, J.F. van	41	Brebaum, Anna Marg.	71
Andriesz, Teunis	53	Brerroe, Cornelis Will.	54
Appel, Meeltje	57	Broek, Teun van der	62
Arentsz, Hendrik	55	Brouwer, Maria	71
Ariaensz, Jan	68	Brouwer, Dirk	72
Aulbers, Bernard Herm.	70	Bruinvis, C.W.	48
Aulbers, H.H.	71	Brunting, Jan	53
Aulbers, Joh. H.	70	Buijs, Jan Pietersz	53
Aulbers, Christine G.M.	70	Buijs, Claas Pietersz	53
Bading, Maartje	57	Caeffs, Gerit Heijndricksz	68
Bakker, Trijntje	62	Calkoen H.J.	61
Bakker, Herman Albertsz	55	Camerlingh, Jan Pietersz	67
Bakker, Jan Cornelisz	53	Claasz, Folke	54
Bakker, Pieter Jacobsz	53	Claasz, Hans	53
Barendregt, de heer	44	Claasz, Jan	54
Barendsz, Reijer	53	Claesz, Jan	68
Barents, Geertruij	54	Clasen, Rijkert	53
Baron van Dedem, Mr. W.K.	61	Coertsz, Jan	53
Bartlesz, Lambert	55	Cornelisz, Feije	53
Beers-Visser, A.	44	Coster, Aagje Cornelis	57
Belder, Cornelis Lourisz	67	Cottes, Jhr. C. van	61
Berenbroek, L.W.A.	43	Dam, Arie van	72
Bergh, Jul. H. van den	70	Dam, Lourens van	71
Bergh, Hendrik van den	72	Dam, Margaretha Van	70
Bergh, Petrus Joh. van den	71	Dekker-Loer, N.	44
Berghuis, Cornelis	48	Dieu, familie de	81
Beunder, Pieter	62	Dijk, Engeltje van	48
Bierman, Willem	78	Dijkman, D.	61
Binnewijzen, Grietje	57	Dijseninck, C.	61
Blaauw, Maartje	72	Dincla, Th.A.	44
Blankendaal-Bommer, mevrouw	43	Dircxksz, Dirck	67

Dirksz, Hendrik	4	Groot Pzn. P.	66
Douma, mevrouw	44	Grootes, Meijert	51
Dries, Gerrit	53	Hajer, Gerrit	57
Driessen, Dirk	54	Ham-Coltof, mevrouw	43
Drijver, Jan	62	Harkens, Jan Cornelisz	55
Druyvestein, P.F.C.	78	Harmensz, Jacob	53
Duijm, Teunis Pieters	57	Hartkamp, R.J.	61
Duin, Pieter van	71	Havinga, Gerardus	48
Duin, Jac. van	70	Heeding, Jan	54
Duin, Jan van	70	Heijblok, Willem	51
Dunnebier, Jacob	57	Heijboom, Willem Ernst	53
Dunnebier, Cornelis	57	Helenius, Pieter	55
Dunnebier, Dirk	57	Hem, Claas van	58
Duugd, Derk	57	Hendriksz, Arend	54
Egbertsz, Dirck	67,68	Herkzen, Maria	54
Egmond van de Nyenburg, van	81	Hermanus, P.	43
Everdingen, Caesar van	48	Hermanus-Schipper, W.J.	37
Ezerman, J.M.A.	49	Hillebrantsz, Hendrik	55
Faber, mevrouw	44	Hoek, J.	43
Feen-de Lille, fam. van der	81	Hollisma, Pieter	54
Fierel, Cornelis Dirksz	53	Homborg, mevrouw	43
Fijnheer, de heer	44	Houtcoper, Gerrit Dircksz	67
Foljjes, Dirk Jacobsz	54	Jacobs, Trijn	55
Fonteyn Verschuur	81	Jacobse, Cornelis	71
Foreest, familie van	81	Jacobse, Ant.J.	70
Frank, Albert Adriaansz	55	Jacobse, Teunis	72
Frans, Maartje	54	Jacobse, Hendrika Christ.	70
Frederiksz, Jan	53	Jacobsz, Jan	68
Geertsz, Focke	53	Jacobsz, Christiaan	53
geritsz, Jan	68	Jansen, Christina	72
Geus, Jacob Cornelisz	55	Jansz, Pieters	53
Gieleman, Michiel Jansz	53	Jansz, Jan	53
Graaf, Geertje Pieters de	57	Jansz, Tjerk	53
Graaff, Weeltje de	72	Jansz, Tjeerd	53
Gram, Dirk Jansz	53	Jeltjes, Jansz	54
Groen, A.	45	Jeremiasse, Pieter	54
Groeneveld, de heer	44	Jong, C.C.de	44
Groningen, Catharina van	48	Joosten, de heer	45
Groot, Tr.	72	Juurtsz, Willem	54
Groot, de	78	Kaan, N.A.	45

Kaldenbach, J.J.	37,38,77	Louw, Geesje	62
Kaldenbach, mevrouw	43	Lute, de heer	45
Kampen, Jacob van	48	Maartens, Anna	54
Kasper, Hendrika	71	Meer, Jansje van der	62
Keeren, Cornelis J. van	54	Meer, Simon van der	62
Keersemaeker, Trijntje	63	Meer, Maartje van der	62
Keijser, Jan Heijndricksz	68	Mel, Wapje	57
Keldermans, Leendert Christ.	54	Meun, de heer	45
Keurenaar A.	61	Meyering, M.J.	45
Kikkert, mevrouw	45	Michelet, F.G.	48
Kikkert, J.L.	45	Middelbeek, Almer	57
Kleijn, Stoffel Stoffelsz	53	Mink,	43
Klooster, Trijntje	57	Minnes, Mozes Hendriksz	53
Knol, Jan Sijmonsz	53	Moelker, H.P.	44
Knol, Arie	63	Molenaar, Jacoba	71
Koersveld-Groeneboom, A. v.	37	Mooij, H.W.A.	70
Kollis, H.	41	Mooij, W.	70
Konijn,	42	Mooij, Cornelis	71
Koning, C.A.R.	44	Mooij, Jan	53
Koorn, Maartje	63	Mooij, W.C.	70
Kornlijn, Michael	48	Mooy,	43
Kort, Claas Stevensz	55	Mors, P.	44
Koster, Aafje	57	Mors, Antje	72
Koster, Manus	62	Muijs, Jan Andriesz	54
Kranch, Johannes Wilhelmus	49	Mul, Cornelia	71
Krijger, Ebeltje	62	Neef, C.	78
Krijgsman, J.J.	66	Nobel, K.	44
Kroon, C.	78	Ofslager, Jan Cornelisz	53
Kruithoff, Jan	57	Olijve, L.	44
Kuin, Ijsbrnad	57	Olijve, L.	63
Kuin, Grietje	57	Opmeer, Jan Gerritsz van	67
Laars, Entje	53	Ott, Joris	57
Lamaison van Heenvliet, J.M.	61	Otto, J.M.	49
Leegwater, Pieter	62	Oudendijk, C.	44
Leegwater, weduwe	61	Oudhoff, Veronica	76
Leegwater, Vrouwlje		Oudhuis, Minkje	57
62, 63		Pake, Jan Pietersz	54
Leendertsz, Jan	53	Pepping, Anna Anthonia	70
Lennerherts, Jan Andries	55	Pepping, Cornelis	71
Lenstra, mevrouw	43	Pepping, Cornelis	70

Pepping, Jan	71	Stapel, Jan	62
Petersz, Suurt	54	Star, Theunis J. van der	55
Pijper, Willem	57	Steen, P. van der	44
Plas, Trijntje	57	Steur, van der	41
Plomp, N.	43	Stevens, Claas	54
Punt, Aaltje	72	stevensz, Pieter	54
Quak, Cornelis Teunisz	53	Stierp, mevrouw	44
Quant, Jan	53	Stierp-Impink, A.C.	37
Ran, Martje Willems	54	Stoel, Willem Frederik	78
Ratel, Maarten Jansz	53	Stroet, S.	44
Reus-Vredenburg, A.A. de		Swart, Hendrik Jansz	55
37, 38		Swart, Jacob	63
Rijswijk, J.H.	56	Sweering, Trijntje	74
Robb�, Wilhemina Evelina	49	Swerver, Jaye Gerritsz	54
Rol, Jan		Terwen,	46
62,63		Teunisz, Jeldert	54
Rombach, Mr. J.	41	Teylingen, Jacob van	46
Rombach,	40	Tienhoven, Mr. G. van	61
Rombach,	80	Tietse, Jan	54
Rombach, Mr. J.H.	81	Tjallings, Willem	54
Roosloot, Cornelis	71	Tjeerdsz, Nutte	54
Roosloot, Al.	70	Tuyn, Simon	57
Sartorius, Francisca	74	Veeken Sr.	38
Schaap, Geertje	63	Veer, C.F. van der	37
Schardam, Alida	57	Veer, A.A.	82
Schellinger, Tettje	54	Verhoeff, Hendrik Jan Jacob	62,
Schilstra, J.J.	66	66	
Schnitger, Caspar	48	Vermer, Aeff	67
Schoonderwoerd, H.J.		Visser, Juliana de	72
41,42		Visser, Albert Jacobsz	55
Schott�e-de Vries, Jacob	51	Visser Pzn, J.	63
Schra, Albert	55	Vlaming, Biem	51
Schuit, Maria vander	71	Vlaming, Gerrit	51
Schuit, Jan van der	72	Voerman, E.	57
Schult, Marcus	54	Voorn, J.G.	44
Schweitzer, Dr. Albert	48	Vreeker, Guurtje	72
Smit, Adrie	43	Vreugd, Pieter	57
Smit, Thomas	55	Vries, Jan de	57
Soors, Pieter Sijmensz	55	Wagenaar, mevrouw	43
Stachouwer, Elisabeth	43	Wagenaar, Albert Jansz	54

Wahlen, Johannes Jacobus	76
Water, Klaas	57
Weenen, Jan Hendriksz	55
Wester, A.	37
wester, Marijje	70
wester, Pieter	71
Wierse, Maria	55
Wigman, Tijs Jansz	54
Wijk, C. van	44
Willensz, Douwe	55
Winkel, Adrianus	48
Wit, Niesje de	57
Witmond, C.J.	44
Witte, Kaspar	73
Witte, Jan	74
Witte, Chris	74
Witte, Coenraad Melchior	
75, 76	
Witte, Jan Christiaan	75
Witte jr., Jan	76
Witte-Haver, mevrouw Fleur	73
Witte-Haver, Fleur	77
Witten, Mar. A.	70
Wortel, Th.P.	80
Woude, C. van der	46
Wouters, Willem Willensz	55
Zaten, Theo van	43
Zeijlenaker, Pieter Reijersz	53
Zellerer, H.	37
Zijp, N.J.	52
Zonneveld-Aupers, H.	37
Zonneveld-Aupers, H.	44
Zurbier, Teunisje	71
Zurbier, Kl.	72
Zwanenburg, G.B.	45

De ondergeteekende, zijne zaak als **NETSELAAR**, aan **W. F. STOEL** overgedaan hebbende, bedankt zijne geëerde begunstigers, voor het vertrouwen, hem zoo vele jaren geschonken; bevelende zijnen opvolger, in dezelfde gunst en vertrouwen aan.

Alkmaar, 1 October 1850.

C. KROON.

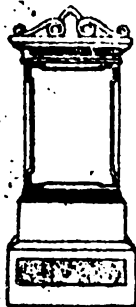
De ondergeteekende, door aankoop eigenaar geworden zijnde van de zaak van **C. KROON**, beveelt zich, beërfgaders aan; belovende eene prompte en hooppl, hetzelfde vertrouwen te verju voorgaanger geschonken.

W. F. STOEL,

oonplaat in de Houtilstraat wijk B, No. 26

Feb 1894
Landbouwkalk
 is verkrijgbaar aan de Kalkfabriek van
W. F. STOEL & ZONEN
 Steenkooperij, te Alkmaar

Ijzeren Vaartuigen,
 als: **TJALKEN, DEURT- en HARMTSCHEPEN**
 enz. enz. worden gebouwd op de Werf „Nicolaas
 Witsen“, van
W. F. STOEL & Zoon,
 mei 1894. **ALKMAAR.**

nov: 1902.

**Graf-
monumenten**

— Grootte keuze. —

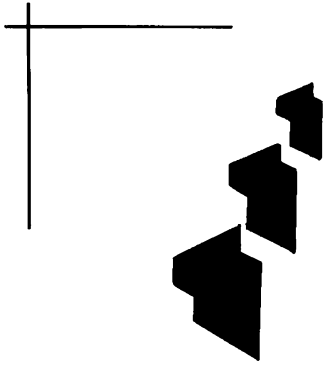
Nette bewerking.

Teekeningen op aanvraag.

Stoomsteenhouwerij.

W. F. STOEL en ZONEN.

Alkmaar

Hooge Huys

verzekeringen

GENEALOGISCHE UITGAVEN

Door ons o.a. gemaakt:

"De familie Lub"

- 232 pagina's
- ruim 150 foto's, tekeningen en handschriften
- gebonden in kunstleer met "goud"-opdruk
- 135-grams MC-papier
- oplage 400 exemplaren
- verkoopprijs f 33,40

wilt u ook zoiets?

Uitgeverij Pirola, Oude Heereweg
12, 1871 GS Schoorl. 02209-3131

ZWAAN &
TER BURG

BOEKVERKOPERS
SINDS 1890

GEDEMPTE NIEUWESLOOT 105-107-109
1811 KR ALKMAAR
TELEFOON 072-111427

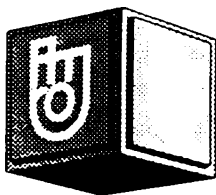
*Spanjaard,
de muzikvriend
van toen... nu...
en in de toekomst!*

SINDS 1882

Koorstraat 23 - 25
1811 GM Alkmaar
Tel. 072 - 154344

**U staat op
kwaliteit,
wij ook.**

Amro Bank

drukkerij de nijverheid bv

offsetdruk / ontwerp- en reclamestudio / desktop publishing

Laanweg 2^a 1724 NJ Oudkarspel
Telefoon 02260-12552 Fax 02260-14677

ALS HET GOED MOET ZIJN!